

UTAM A SZEMIOTIKAI SZÖVEGTANHOZ

9. 1981 – 1982. Egy integratív szövegelmélet szemantikai aspektusai
elemzésének időszaka (I)

PETŐFI S. JÁNOS

Az *Utam a szemiotikai szövegtanhoz* című *Visszatekintés* előző (hetedik és nyolcadik) részeiben az 1978 – 1979-es valamint az 1980 – 1981-es időszakban folytatott kutatómunkám eredményeit kommentáltam, amelyet elsődlegesen egy kontextuális komponens is figyelembe vevő, integratív formális szövegelmélet körvonalazása jellemez. Az itt kezdődő résszel azoknak a munkáimnak a kommentálását kezdem el, amelyek zöme a szövegelmélet szemantikai komponense kidolgozásánál figyelembe veendő aspektusok tárgyalásával foglalkoznak.

Kutatási témáim osztályozó besorolásához itt is az eddigiekben alkalmazott (egy „H”-val jelzett tematikai egységgel kiegészített) keretet használom; a bibliográfia utalások alapjául változatlanul PETŐFI 1991.Ha/Ea szolgál.

A besorolásnál követett alapelv – mint korábban, itt is – a következő: (a) a kövéren szedett (zárójelbe nem tett) bibliográfiai utalás előfordulása azt a tematikus helyet jelzi, ahol a szóban forgó mű bemutatásra kerül, ami természetesen nem jelenti azt, hogy az így besorolt művek mindegyike 'monotematikus', azazhogy csak azzal a témával foglalkozik, amelyikhez be lett sorolva; ezekre a tematikus helyekre másrészt a gyors tájékozódás megkönnyítése érdekében magában a bibliográfiában is történik utalás; (b) a kerek zárójelbe tett, kövéren szedett bibliográfiai utalások olyan műveket jeleznek, amelyek más nyelven (vagy más formában) is publikálásra kerültek az adott periódusban, aminek következtében (ismételt) tárgyalásukra nincs szükség; végül (c) a szögletes zárójelbe tett, kövéren szedett bibliográfiai utalások olyan műveket jeleznek, amelyek korábbi publikációknak az adott periódusban való (azonos vagy más nyelvű) újraközlései, aminek következtében tárgyalásukra már korábban sor került. A (b) és (c) pontba tartozó művek más művekkel való kapcsolatait mind a bibliográfiában mind a kommentárokból kereszttalalások jelzik.

A: A SZÖVEGTAN TUDOMÁNYELMÉLETE

A0: A szövegtani kutatásról általában

Petőfi: 1982.Ha, 1982.Ia, 1983.Ga, (1983.Gc), Petőfi (ed.): 1983.Ea,
Petőfi (Hg.): 1983.Ga, Petőfi – Sözer (eds.): 1983.Ea

A1: A szövegnyelvészet tudományelméletéhez

A2: Az általános (azaz nem csak nyelvészeti értelemben vett) szövegtan tudományelméletéhez

Petőfi: [1982.Pa], [1983.Gb], 1983.Gf

B: MODERN (SZÖVEG)NYELVÉSZET

C: SZÁMÍTÓGÉPES SZÖVEGTAN

Petőfi: 1982.Ga

- D: LEXIKOLÓGIA – LEXIKOGRÁFIA**
Petőfi: 1982.Ec, (1983.Gd), Heydrich – Petőfi: 1983.Ea
- E: A JELRENDSZEREK ÉS A JELRENDSZEREK HASZNÁLATÁNAK TUDOMÁNYA(I)**
E1: Szemiotika
E2: Kommunikációelmélet
- F: A (DOMINÁNSAN) VERBÁLIS SZÖVEGEK SZÖVEGTANA**
F0: A (dominánsan) verbális szövegek tipológiája
F1: Az elmélet- (a modell-)alkotás általános kérdései
Petőfi: 1982.Hb, (1983.Eb)
F2: Az elmélet- (a modell-)alkotás speciális kérdései
Petőfi: [1982.Ea], 1982.Eb, 1983.Ia
F3: A verbális szövegek szövegtani interpretációja
F31: műalkotásoké
Petőfi: 1982.Ed, Petőfi – Vitacolonna (eds.): 1983.Ia, Petőfi: 1983.Ib
F32: nem műalkotásoké
F4: A multimediális, de dominánsan verbális szövegek szövegtani interpretációja
F41: műalkotásoké
F42: nem műalkotásoké
F5: Fordításelmélet – Fordításkritika
Petőfi: 1982.Ib, (1983.Ge)
- G: A NYELVEK NEM KÖZVETLEN ÉRTELMI HASZNÁLATA**
G1: A nyelvek figuratív használata
Petőfi: 1983.Ea
G2: Közvetett jelentés(ek) létrehozására irányuló szövegtani interpretáció
- H: VISSZATEKINTÉS JELLEGŰ ÍRÁSOK**

A0: *Petőfi 1982.Ha* az 1986-ban publikált *Encyclopedic Dictionary of Semiotics* „Text, discourse” szótári szócikkének magyar nyelvű változata. A szócikk a két címszó fogalmi leírását, valamint a szöveg / diskurzus elméleti megközelítéseinek (válogatott bibliográfiával kísért) panorámáját nyújtja.

Petőfi 1982.Ia első fejezete az ’interpretáció’, ’explikáció’, ’deszkripció’ és ’evaluáció’ terminusok értelmezésével foglalkozik. Második fejezete az explikáció és evaluáció szövegalkotásban, harmadik fejezete pedig a szöveginterpretációban játszott szerepét tárgyalja.

Petőfi 1983.Ga egyrészt azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy a globálisan „szövegtani kutatás”-nak nevezhető kutatás területére és e kutatás tárgyára különféle kutatók milyen kifejezésekkel utalnak, másrészt az ebben a kontextusban általam használt szakkifejezések megválasztásához sorol fel argumentumokat.

Petőfi (1983.Gc) a *Petőfi 1982.Ia* német nyelvű változata.

Petőfi (ed.) 1983.Ea a *Text* folyóirat tematikus száma, a szövegtani kutatás néhány alapkérdésével kapcsolatos metodológiai tanulmányt tartalmaz. Tájékoztatásul álljon itt e kiadvány tartalomjegyzéke.

JÁNOS S. PETŐFI (ed.)

METHODOLOGICAL ASPECTS OF DISCOURSE PROCESSING

János S. Petőfi: Introduction

Hans-Jürgen Eikmeyer: Procedural analysis of discourse

David Brazil: Intonation and discourses: Some principles and procedures

Michel Charolles: Coherence as a principle in the interpretation

Wolfgang Heydrich: Models and realities

Petőfi (Hg.) 1983. Ga a szövegtani kutatás különféle aspektusaival foglalkozó tanulmányok gyűjteménye. Tartalma a következő:

JÁNOS S. PETŐFI (hg.)

TEXTE UND SACHVERHALTE

Aspekte der Wort- und Textbedeutung

Vorwort

1.

Petőfi, János S.: Explikation und Evaluation in der Textproduktion und Textinterpretation

Scholz, Oliver R.: Metaphern in der Wissenschaft

2.

Eikmeyer, Hans-Jürgen: Wortsemantik und Stereotype

Eikmeyer, Hans-Jürgen: Kontext und Bedeutung

Petőfi, János S.: Forschung in der Semantik. Analyse und Repräsentation von Konzeptsystemen

3.

Rudolph, Elisabeth: Argumentative Strukturen in der Wissenschaftssprache

Rieser, Hannes: Deskriptive Rhetorik, Interaktion und natürliche Topik

4.

Altehenger, Bernd: Die richterliche Entscheidung als Texttyp

Neubauer, Fritz: Kontext – Übersetzung – Ideologie

5.

Sakaguchi, Alicja: Zur Typologie der interlinguistischen Systeme

Altehenger-Smith, Sherida: Language Planning and its Language for Special Purposes

6.

Petőfi, János S.: Verbal-Semiotik, Texttheorie, Übersetzungstheorie

Petőfi, János S.: Aufbau und Prozess, Struktur und Prozedur. Einige Grundfragen der prozeduralen Modelle des Sprachsystems und der natürlich-sprachlichen Kommunikation

Kindermann, Jörg: Rezipient-Präsuppositionen in der Textinterpretation

Sözer, Emel: Einige Bemerkungen zu den Rezipient-Präsuppositionen

Heydrich, Wolfgang: Modell und Realität

Petőfi – Sözer (eds.) 1983. Ea. Amíg az előző két kiadvány tanulmányai a szövegtani kutatás különféle kérdéseit tárgyalják, ennek a tanulmánygyűjteménynek a középpontjában a mikro és makro szövegösszetartó erők vizsgálata áll. Tartalma a következő.

MICRO AND MACRO CONNEXITY OF TEXTS

Foreword

1.

Martin, Jim R.: Conjunction: The Logic of English Text

2.

Scinto, Leonard F. M.: Functional Connectivity and the Communicative Structure of Text
Fries, Peter H.: On the Status of Theme in English: Arguments from Discourse

Giora, Rachel: Functional Paragraph Perspective

Fiala, Karel: Linear Aspects of Discourse Structure. Some conclusions based on the analysis
of Japanese texts

3.

Langleben, Maria: On the Structure of Dialogue

4.

Vitacolonna, Luciano: „The Old Man and the Sea”. Some aspects of a structural analysis.

Vitacolonna, Luciano: Narrative and Action Analysis. Some structural aspects of „The Old
Man and the Sea”

A2: *Petőfi [1982.Pa]* a Petőfi 1978.Eb lengyel nyelvű változata. Az eredeti angol változat ismertetését lásd az Utam 7. részében.

Petőfi [1983.Gb] a Petőfi 1980.Ec német nyelvű változata. Az eredeti angol változat ismertetését lásd az Utam 8. részében.

Petőfi 1983.Gf egyrészt a 'struktúra' és 'procedúra' terminusok értelmezésével foglalkozik, másrészt azokat a kérdéseket tárgyalja, amelyek procedurális modelleknek a természetes nyelvi kommunikáció elemzésében és leírásában való alkalmazásával kapcsolatban felmerülnek.

C: *Petőfi 1982.Ga* annak a szerepnek az elemzésével foglalkozik, amelyet a strukturális és procedurális aspektusokat figyelembe vevő automatikus szövegfeldolgozás a kommunikáció- és szövegkutatásban módszertanilag játszhat.

D: *Petőfi 1982.Ec* első része a szójelentés általános szemantikai-pragmatikai kérdéseit tárgyalja, különös tekintettel arra a szerepre, amelyet abban a különféle fogalmi rendszerek játszanak. Második része a szöveginterpretáció céljait szolgáló tudó lexikonrendszerek (szövegelmélet komponensét képező szótárrendszerek) aspektusaival foglalkozik. Harmadik része a társadalomtudományokban használatos fogalomrendszerek sajátosságait elemzi.

Petőfi (1983.Gd) a Petőfi 1982.Ec német nyelvű változata.

Heydich – Petőfi 1983.Ea egy kétmenetes 'fiktív kerekasztal'-hoz való hozzájárulást képező, két részből álló írás. Első része egy elmélet komponensét képező lexikon (= speciális feltételeknek eleget tevő szótár) és szócikkei felépítésének alapkérdéseivel foglalkozik. Második része olyan explikandumok reprezentációira hoz példákat, amelynek funktor része kvalifikátorral és / vagy kvantifikátorral módosított.

F1: *Petőfi 1982.Hb* a szövegértés és egy azt modellálni tudó szövegtani koncepció kérdéseit tárgyalja. A tanulmány a következő négy fejezetre tagolódik: (1) a szövegtani kutatás lehetséges tárgyai, céljai és módszerei, (2) a szövegértés és annak pszichológiai modellje, (3) egy szövegtani elméleti keret a szöveginterpretáció elemzése és leírása szá-

mára, (4) néhány mind a nyelvészet, mind a pszichológia, mind a kogníciókutatás szempontjából releváns interdiszciplináris kutatási objektum.

Petőfi (1983.Eb) a *Petőfi 1982.Hb* angol nyelvű változata.

F2: *Petőfi [1982.Ea]* a *Petőfi 1980.Eb*-nek a „Nobel Symposium 51” számára (lényegét nem érintő módon) lerövidített változata. A teljes szöveg kommentálását lásd az *Utam 8. részében*.

A Nobel Symposium 51-en a *Petőfi [1982.Ea]*-nak Walter Kinsch volt a koreferense. *Petőfi 1982.Eb* a Kinsch kritikái megjegyzéseire adott válaszaimat tartalmazza.

Petőfi 1983.Ia a dialóguselemzés aspektusaival foglalkozó szakirodalomról ad tájékoztató összefoglalást. Szekciói a következők: 1. A dialógus mint modalitás és mint módszer. 2. Az irodalmi dialógusok típusai és története. 3. Dialógusok Racine, Schiller és Shakespeare műveiben. 4. A dialógusok nyelvészeti megközelítésének aspektusai. (Ez a szekció a tájékoztató központi része.)

F31: *Petőfi 1982.Ed* fikcionális szövegek szövegtani koncepcióm alapján végrehajtható szemantikai interpretálásának kérdéseit tárgyalja. (A koncepció bemutatása rokon annak *Petőfi 1983.Eb*-ben található bemutatásával.)

Petőfi – Vitacolonna (eds.) 1983.Ia irodalmi szövegek interpretatív aspektusaival foglalkozó tanulmányok gyűjteménye. A kötet tartalomjegyzéke a következő:

J. S. PETŐFI – L. VITACOLONNA (eds.)

ANALISI E INTERPRETAZIONE DEI TESTI LETTERARI

János S. Petőfi – Luciano Vitacolonna: Introductory Remarks

Mieke Bal: The Semiotics of Symmetry, or the Use of Hermeneutic Models

Umberto Eco: A Portrait of the Elder as a Young Pliny

Norbert Groeben: Psicologia della letteratura: dall'interpretazione ermeneutica all'interpretazione empirica del testo letterario

Siegfried J. Schmidt: L'interprétation: veau d'or ou nécessité

Antonio Garcia-Berrio: Il ruolo della retorica nell'analisi / interpretazione dei testi letterari

János S. Petőfi: Aspetti della manipolazione dei testi letterari in un quadro teorico testuale

Luciano Vitacolonna: Alcuni aspetti dei testi d'invenzione e dei testi letterari

VS NOTIZIE. Segnalazioni e recensioni

Petőfi 1983.Ib a *Petőfi – Vitacolonna (eds.) 1983.Ia*-ban publikált tanulmány. Első része a szöveginterpretáció alapösszetevőinek, valamint szövegelméleti koncepcióm 1983-as állapotának tömör leírása (amely 1985-ben egy kerekasztal-beszélgetés első 'fordulója'-ként angol nyelven is megjelent, lásd a *Petőfi 1985.Eb* tételt az alapbibliográfiában). Második része azoknak az alapkérdéseknek elméleti koncepcióm keretében történő tárgyalása, amelyek irodalmi funkciójának tartott művek interpretálásával kapcsolatban felmerülnek.

F5: *Petőfi 1982.Ib* azt a kérdést tárgyalja, hogy milyen hatással van (lehet) a szövegtani kutatás a 'verbális szemiotika' tartományának értelmezése és egy fordításelmélet létrehozása számára. A tanulmány első része szövegtani koncepcióm helyét vázolja a kommunikációkutatásban és a verbális szemiotikában. Második része a fordításelmélet fontosabb aspektusaival foglalkozik a verbális szemiotika egyik diszciplínjaként tekintve azt.

Petőfi (1983.Ge) a Petőfi 1982.Ib német nyelvű változata.

G1: Petőfi 1983.Ea a következő kérdéseket tárgyalja: (a) milyen következtetések vonhatók le a „jelentő jelentése” értelmezésével foglalkozó nyelvfilozófiai kutatás eddigi eredményeiből, (b) milyen reláció áll fenn a fikcionalitás, a különféle szövegtípusok és a ’nem betű szerinti jelentés’ között, (c) mi módon biztosítható metaforikus kifejezéseket tartalmazó szövegek adekvát szemantikai interpretációja, és hogyan reprezentálható explicit módon egy adekvát ’jelentés’-fogalommal operáló interpretációfolyamat eredménye.

Irodalomjegyzék 1982-1983

Az évekre bontott bibliográfia technikai felépítése a következő: (1) alfabetikus elrendezés; (2) azonos személy(ek) esetében előbb jönnek a szerzőként, azután a szerkesztőként létrehozott művek adatai; (3) egy-egy adott éven belül az adatok a következő nyelvi csoportosítás szerint vannak elrendezve (a betűkódok az angol elnevezések kezdőbetűi): magyar /= H/, angol /= E/, német /= G/, olasz /= I/, lengyel /= P/; (4) egy-egy adott nyelven belül az ugyanabban az évben megjelent művek adatait a nyelvi kódot követő betűszimbólumok különítik el egymástól; (5) több bibliográfiai tételben előfordul a „pt”, illetőleg az „RTT” rövidítés, amely a „Papiere zur textlinguistik / Papers in textlinguistics”, illetőleg a „RESEARCH IN TEXT THEORY / UNTERSUCHUNGEN ZUR TEXTTHEORY” című sorozatra utal; (6) a bibliográfiai tételek egy részét zárójelbe tett keresztutalás zárja, amely vagy nyelvi verzió(k)ra, vagy re- vagy prepublikációra utal.

HEYDRICH, Wolfgang – János S. PETŐFI:

1983.Ea A text-theoretical account of questions of lexical structure. *Quaderni di Semantica IV*, 120-127 and 294-311. [D]

PETŐFI, János S.:

1982.Ha Szöveg, diszkurzus. In: *Tanulmányok / Studije (= A Magyar nyelv, Irodalom és Hungarológiai kutatások Intézete 15, Szövegelmélet)*, szerk.: Olga Penavin és Beáta Thomka. Novi Sad, 9-28. [A0]

1982.Hb Szöveg, modell, interpretáció (A szövegelméleti kutatás néhány alapkérdése). In: *Tanulmányok / Studije (= A Magyar nyelv, Irodalom és Hungarológiai kutatások Intézete 15, Szövegelmélet)*, szerk.: Olga Penavin és Beáta Thomka. Novi Sad, 137-184. [F1]

1982.Ea Representation languages and their function in text interpretation. In: *Text Processing. Text Analysis and Generation, Text Typology and Attribution. Proceedings of Nobel Symposium 51*, ed. by Sture Allén. Stockholm, Almqvist & Wiksell International, 85-122. (Abbreviated version of 1980.Eb) [F2]

1982.Eb Reply. Some remarks on the fundamentals of text representation. In: *Text Processing. Text Analysis and Generation, Text Typology and Attribution. Proceedings of Nobel Symposium 51*, ed. by Sture Allén. Stockholm, Almqvist & Wiksell International, 153-159. [F2]

1982.Ec Exploration in semantics: Analysis and representation of concept systems. In: *The CONTA Conference. Proceedings of the Conference on Conceptual and Terminological Analysis in the Social Sciences Held at the Zentrum für Interdisziplinäre Forschung (ZiF), Bielefeld, RFG, May 24-27, 1981*, ed. by Fred Riggs. Frankfurt, Indeks, 100-118. (Cf. 1983.Gd) [D]

- 1982.Ed Meaning, text interpretation, pragmatic-semantic text classes. In: *Semantics of fiction* (= *Poetics* 11), ed. by Hannes Rieser. Amsterdam, North-Holland, 453-491. [F31]
- 1982.Ga Strukturen und Prozeduren. Automatisierte Textverarbeitung als methodologisches Instrument in der text- und kommunikationstheoretischen Forschung. In: *Sprachen und Computer. Festschrift zum 75. Geburtstag von Hans Eggers*, hg. von Hans Fix, Anneli Rothkegel und Erwin Stegentritt. Dudweiler, AQ - Verlag, 349-364. [C]
- 1982.Ia Spiegazione e valutazione nella produzione e interpretazione di un testo. In: *Interpretazione e valori. Atti del III Colloquio sulla Interpretazione, Macerata, 5-7 aprile 1981*, a cura di Giuseppe Galli, Torino, Marietti, 11-38. (Italian version of 1983.Ge) [A0]
- 1982.Ib Semiotica verbale, teoria del testo, teoria della traduzione. In: *Processi traduttivi: Teoria ed applicazioni. Atti del Seminario su „La traduzione” Brescia 19-20 novembre 1981*, Brescia, Editrice La Scuola, 97-113. (Italian version of 1983.Ge) [F5]
- 1982.Pa Formalna teoria semiotyczna tekstu jako zintegrowana teoria języka naturalnego. *Studia Semiotyczne XI*, 161-173. (Polish version of 1978.Eb) [A2]
- 1983.Ea Metaphor in everyday communication, in scientific, biblical and literary texts. In: *Metaphor and religion. (=Theolinguistics 2)*, ed. by Jean-Pierre van Noppen. Brussel, Vrije Universiteit, 149-179. [G1]
- 1983.Eb Text, signification, models, and correlates. Some aspects of text comprehension and text interpretation. In: *Psycholinguistic Studies in Language Processing* (= *RTT* 7), ed. by Gert Rickheit and Michael Bock. Berlin - New York, W. de Gruyter, 266-298. (Cf. 1982.Hb) [F1]
- 1983.Ga Das Forschungsobjekt X und Aspekte der X-ologie. (Für mich sind es der Text und Aspekte der Textologie / Textwissenschaft). In: *Allgemeine Sprachwissenschaft, Sprachtypologie und Textlinguistik. Festschrift für Peter Hartmann*, hg. von Manfred Faust, Roland Harweg, Werner Lehfeldt und Götz Wienold. Tübingen, Narr, 403-415. [A0]
- 1983.Gb Verbale Kommunikation. Einige philosophische Aspekte der Erforschung natürlicher Sprache. In: *Propositionen und Propositionskomplexe. Grundelemente der semantischen Struktur von Texten II* (= *pt* 40), hg. von Hermann Kayser. Hamburg, Buske, 1-23. (German version of 1980.Ec) [A2]
- 1983.Gc Explikation und Evaluation in der Textproduktion und Textinterpretation. In: *Texte und Sachverhalte. Aspekte der Wort- und Textbedeutung* (= *pt* 42), hg. von János S. Petőfi. Hamburg, Buske, 1-22. (Cf. 1982.Ia) [A0]
- 1983.Gd Forschung in der Semantik. Analyse und Repräsentation von Konzeptsysteme. In: *Texte und Sachverhalte. Aspekte der Wort- und Textbedeutung* (= *pt* 42), hg. von János S. Petőfi. Hamburg, Buske, 72-91. (German version of 1982.Ec) [D]
- 1983.Ge Verbal-Semiotik, Texttheorie, Übersetzungstheorie. In: *Texte und Sachverhalte. Aspekte der Wort- und Textbedeutung* (= *pt* 42), hg. von János S. Petőfi. Hamburg, Buske, 295-309. (Cf. 1982.Ib) [F5]
- 1983.Gf Aufbau und Prozess, Struktur und Prozedur. Einige Grundfragen der prozeduralen Modelle des Sprachsystems und der natürlichsprachlichen Kommunikation. In: *Texte und Sachverhalte. Aspekte der Wort- und Textbedeutung* (= *pt* 42), hg. von János S. Petőfi. Hamburg, Buske, 310-321. [A2]
- 1983.Ia Aspetti delle ricerche sul dialogo. In: *Interpretazione e dialogo. Atti del IV Colloquio sulla Interpretazione, Macerata, 29-30 marzo 1982*, a cura di Giuseppe Galli. Torino, Marietti, 163-208. [F2]

1983.Ib Aspetti della manipolazione dei testi letterari in un quadro teorico testuale. In: *Analisi e interpretazione dei testi letterari (= Versus, Quaderni di studi semiotici, 35/36)*, a cura di János S. Petőfi e Luciano Vitacolonna. Milano, Bompiani, 155-176. [F31]

PETŐFI, János Sándor (ed.):

1983.Ea *Methodological aspects of discourse processing (= Text 3.1)*. Berlin - New York - Amsterdam, Mouton. [A0]

1983.Ga *Texte und Sachverhalte. Aspekte der Wort- und Textbedeutung (= pt 42)*. Hamburg, Buske. [A0]

PETŐFI, János S. – Emel SÖZER (eds.):

1983.Ea *Micro and macro connexity of texts (= pt 45)*. Hamburg, Buske. [A0]

PETŐFI, János S. – Luciano VITACOLONNA (eds.):

1983.Ia *Analisi e interpretazione dei testi letterari (= Versus. Quaderni di studi semiotici 35/36)*. Milano, Bompiani. [F31]

Az „Utam” eddig megjelent többi részeihez lásd:

PETŐFI S. János:

1991.H/u1 Utam a szemiotikai szövegtenhoz:

1. 1961 – 1966. A matematikai-nyelvészeti orientáció időszaka. In: *Könyv Papp Ferencnek*, szerk. Hunyadi László et alii. Debrecen, Kossuth Lajos Tudományegyetem, 385-392.

1993.H/u2 Utam a szemiotikai szövegtenhoz:

2. 1967 – 1969. A nyelvi műalkotások egy nyelvészeti megalapozottságú strukturális interpretációelméletének körvonalazása felé. In: *Szemiotikai szövegten 6. A verbális szövegek szemiotikai megközelítésének aspektusaihoz (II)*, szerk. Petőfi S. János, Békési Imre és Vass László. Szeged, JGYTF Kiadó, 205-218.

1995.H/u3 Utam a szemiotikai szövegtenhoz:

3. 1970 – 1971. Egy nyelvészeti megalapozású kotextuális szövegelmélet koncepciójának felvázolása. In: *Szemiotikai szövegten 8. A verbális szövegek szemiotikai megközelítésének aspektusaihoz (III)*, szerk. Petőfi S. János, Békési Imre és Vass László. Szeged, JGYTF Kiadó, 237-248.

1996.H/u4 Utam a szemiotikai szövegtenhoz:

4. 1972 – 1973. A kotextuális szövegelmélet tulajdonságai vizsgálatának időszaka (I). In: *Szemiotikai szövegten 9. A szemiotikai szövegteni kutatás diszciplináris környezetéhez (I.)*, szerk. Petőfi S. János, Békési Imre és Vass László. Szeged, JGYTF Kiadó, 265-272.

1997.H/u5 Utam a szemiotikai szövegtenhoz:

5. 1974 – 1975. A kotextuális szövegelmélet tulajdonságai vizsgálatának időszaka (II). In: *Szemiotikai szövegten 10. A szemiotikai szövegteni kutatás diszciplináris környezetéhez (II.)*, szerk. Petőfi S. János, Békési Imre és Vass László. Szeged, JGYTF Kiadó, 211-220.

1998.H/u6 Utam a szemiotikai szövegtenhoz:

6. 1976 – 1977. Egy szövegelmélet komponensét képező lexikon felépítése elemzésének időszaka. In: *Szemiotikai szövegten 11. A szemiotikai szövegteni kutatás diszciplináris környezetéhez (III.)*, szerk. Petőfi S. János, Békési Imre és Vass László. Szeged, JGYTF Kiadó, 273-283.

- 1999.H/u7 Utam a szemiotikai szövegtanhoz:
7. 1978 – 1979. Egy integratív formális szövegelmélet körvonalazásának időszaka (I). In: *Szemiotikai szövegtan 12. Szövegtani kutatás: témák, eredmények, feladatok (II.)*, szerk. Petőfi S. János, Békési Imre és Vass László. Szeged, JGYF Kiadó, 339-349.
- 2000.H/u8 Utam a szemiotikai szövegtanhoz:
8. 1980-1981. Egy integratív formális szövegelmélet körvonalazásának időszaka (II.). In: *Szemiotikai szövegtan 13.0. A szövegtani kutatás általános kérdései, 13.1. Szaknyelvi szövegek, 13.2. Tankönyvi szövegek*, szerk. Petőfi S. János, Békési Imre és Vass László. Szeged, JGYF Kiadó, 147-156.

-
- 1994.H/u12-13 Utam a szemiotikai szövegtanhoz:
12. 1988 – 1989. A multimediális irányultság kezdeti időszaka. 13. 1990 – 1991. A szemiotikai textológia koncepciójának végleges kialakítása felé. In: *Szemiotikai szövegtan 7. A multimediális kommunikátumok szemiotikai textológiai megközelítéséhez*, szerk.: Petőfi S. János, Békési Imre és Vass László. Szeged, JGYTF Kiadó, 157-174.

0. A szövegtani kutatás általános kérdései

Kugler Nóra – Tolcsvai Nagy Gábor: Nyelvi fogalmak kisszótára
Korona Kiadó, Budapest, 2000. 304 p.

KUGLER NÓRA és TOLCSVAI NAGY GÁBOR könyve a legfontosabb nyelvészeti ismeretek lexikonszerű feldolgozását nyújtja. A *Nyelvi fogalmak kisszótára*: „elsősorban diákoknak készült, azzal a céllal, hogy a nyelvvel és legfőképp a magyar nyelvvel kapcsolatban minden lényeges tudnivalót tömören és egyúttal érthetően megfogalmazzon” – olvashatjuk az *Előszóban* (5). A kislexikon szervesen kapcsolódik a szerzők *Magyar nyelv* című tankönyvsorozatához, mintegy annak anyagát dolgozza fel, egészíti ki. A kommunikációs szemléletű áttekintés a szűkebb nyelvtani ismeretek mellett „bőséggel közöl összefoglalásokat a szövegtan, a szociolingvisztika és a stilisztika vagy az írás és a beszéd témaköréből” (5).

A kézikönyvben több mint 900 nyelvészeti fogalom, kategória értelmezésére, szabatos meghatározására, illetőleg találó nyelvi példákkal történő megvilágítására kerül sorától cettig. A címszóanyag latin és görög eredetű, illetőleg magyar szakszókincsen alapul. Bemutatják a szerzők a hagyományos grammatikai kategóriákat (például *beszéd-szervek, fonémakészlet, megkülönböztető jegyek, adessivus, ikes igeragozás, szóelemek; lexéma, nomenverbum, szókészlettan; jelentésfajták, jelentésváltozás, rokon értelmű szavak; határozó, mondatrész, rendszermondat* stb.), az általános nyelvészet alapfogalmait (például *egyetemes nyelvtan, nyelvi univerzália, nyelvtipológia*), a kommunikáció főbb terminus technicusait (például *beszédhelyzet, fatikus funkció, kommunikatív képesség*), a dialektológia műszavait (például *családi helyragok, népnyelv, tájszó*), a nyelvvelés terminusait (például *helyesírás, kodifikáció, nyelvi norma*), a történeti nyelvészet